

3. Кожен має право знати свої права. Буров С., Реуцький К., Войтенко О., Бутова Р. Київ: КВІЦ, 2012. 106 с.
4. Гетьман А.П., Данильян О.Г., Дзьобань О.П. та ін . Філософія правового виховання: навч. посіб. Харків: Право, 2012. 248 с.
5. Шестопалова Л. Теорія права та держави: посіб. Київ: Паливода А.В., 2012. 256 с.

Пахаєва А. А.
*студентка Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Т.Г. Шевченка
Науковий керівник:
к.ю.н., доцент кафедри
міжнародного права
Київського національного університету
імені Т.Г. Шевченка
Ржевська В.С.*

РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Зважаючи на те, що постійна увага приділяється до вивчення правової системи України, то актуального значення набуває роль правової культури в структурі правової системи. Актуальність даного питання полягає в тому, що якщо правова культура не відповідає європейським стандартам, то це призводить до протиправної поведінки людей. Дослідженням правової системи та правової культури займалися та займаються багато вчених, відтак кожен по-різному трактує визначення цього словосполучення.

Л. Г. Машуков вважає, що правова культура зумовлена такими умовами, як: спосіб виробництва, соціально-політичні та духовні умови. Він визначає правову культуру як своєрідний спосіб соціального управління, що створюється людьми та спрямовується на вплив на поведінку людей [1, с. 23].

О. Скакун вважає, що важливим елементом правової системи є правосвідомість, яка взаємопов'язана з правовою культурою, що є відображенням ставлення суспільства до права.

Лук'янчиков Є. Д. вважає, що правова культура — частина соціальної культури, обумовлена одним із її видів — правом. Він розрізняє правову культуру суспільства та правову культуру особистості [2, с. 156-159]. Політична культура людей більшою мірою визначається їх рівнем правосвідомості і відображає їх ставлення до чинного права. Від рівня, якості, змісту і характеру правосвідомості залежить те, якою буде поведінка людей: правомірною чи неправомірною, соціально-корисною чи деструктивною для суспільства.

Правова система, в свою чергу, взаємодіє з політичною, економічною та культурною сферою суспільного життя. Результатом взаємодії права разом з культурою є правова культура. Це є ніщо іншим як системою поглядів та переконань, що визначають поведінку і діяльність людей у правовій сфері.

Нині помітно посилюється роль культурного чинника в житті українського суспільства. Саме тому має відбуватися розширення сфери дії правової культури, а саме: підвищення вимог до діяльності законотворчих, правозастосовних та правоохоронних органів, покращення якості портативних актів та необхідність постійного інформування населення про новації у праві [3, с. 328].

Правова культура тісно взаємопов'язана з елементами правової системи. Основу їх єдності становить єдність правової норми і правової поведінки, що забезпечує досягнення соціальної активності права.

Правова культура - це елемент загальної культури суспільства, що являє собою спеціальний спосіб людського існування в правовій сфері: способи правового регулювання суспільних відносин, форми взаємодії суб'єктів суспільних відносин, їх соціально-психологічне ставлення до явищ правового порядку. Правова культура виступає соціальною формою закріплення та відтворення розвитку у нормах та цінностях права, правової діяльності та правової свідомості. Правова культура як особлива складова духовної культури людства, що фіксує досягнення суспільства у сфері юридичної теорії та практики,

розкриває роль правових ідеалів та цінностей у житті суспільства, реальних здобутків держави у галузі захищеності прав і свобод людини. Правова культура - це сукупність правових знань, духовних цінностей, принципів, правової діяльності, правових звичаїв [4, с. 9].

Однією з проблем є те, що через певний відсоток громадян з неналежним рівнем правосвідомості та правової культури, через нестачу професіоналів в сфері юриспруденції та посадових осіб у системі державних органів стає складно досягнути законності та правопорядку у суспільстві.

У процесі дослідження правової культури і аналізу її впливу на правову систему важливою є роль цінностей, адже вони впливають на інтереси й цілі особи та суспільства. Правова культура - це соціальний організм, що постійно еволюціонує та створює систему цінностей. Людству в цілому і кожному народу зокрема потрібна морально-ціннісна, правова система цінностей, адже вона слугує джерелом мотивації вчинків людей [5, с. 97-99].

Досягнення якісної стану юридичної охорони та захисту прав людини є одним із важливих показників високого рівня правової культури як елемента правової системи, реальним забезпеченням прав і свобод людини, наявністю демократичного, гуманістичного, справедливого законодавства, його відповідності міжнародним правовим стандартам.

Типові риси демократичної правової культури – демократизм, гуманізм, зв'язок з різними галузями соціального життя, оптимальне поєднання колективних і особистих інтересів, справедливість, свобода, рівність.

Серед актуальних проблем сьогодення в правовій сфері чи не основне місце посідає проблема правової культури, що суттєво гальмує розвиток правової системи в цілому.

Саме правова культура повинна зайняти головну роль у розбудові правової держави, вона тісно пов'язана зі всіма елементами правової системи формування правосвідомості громадян, новим баченням держави як демократичної, суверенної та незалежної, усвідомленням взаємозв'язку права і закону, з визнанням пріоритетного місця ролі людини і громадянина в правових відносинах. Для правової системи, що трансформується, важливим є удосконалення та підвищення ролі

правової культури, вироблення нової системи правових цінностей, норм і принципів, що забезпечить захист прав і свобод, законних інтересів громадян [6, с. 8].

Рівень розвитку правової культури і правової системи оцінюється за такими критеріями: суспільний прогрес як ступінь свободи природних прав, ступінь гарантованості державою свободи особи, рівень розвитку нормативно-правових актів, правової діяльності, правової свідомості тощо.

Поняття правової культури значно ширше, ніж поняття правосвідомості, хоча часто правову культуру розуміють як правова свідомість. Правосвідомість є тільки одним з необхідних елементів правової культури. Правосвідомість - певна різновид суспільної та індивідуальної свідомості людей. Високий рівень правосвідомості включає в себе і знання права, і розуміння значення права в житті суспільства [7, с. 7].

Крім високого рівня правосвідомості, правова культура включає в себе і все реальні досягнення в галузі правової життя суспільства (законодавство, його рівень, його техніку, ступінь цивілізованості його змісту). У нас не було цивілізованого законодавства. Якість законів і способи їх реалізації, як і раніше залишаються на низькому рівні.

Отже, правова культура є елементом правової системи, що виступає як критерій, на основі якого можна оцінити рівень розвитку правової системи і кожного її структурного елемента. Правова культура є неодмінним елементом правової держави, без останньої будь-яка форма правління може переродитися в антидемократичну, що загрожує згубними наслідками для суспільства і держави, в тому числі і для всього правопорядку.

Адже цілком очевидним є той факт, що ефективне функціонування правової системи неможливе без збалансованої системи законодавства, удосконалення якої відбувається під впливом інтеграційних процесів, які в цілому спрямовують розвиток національної правової системи України.

Це означає, що правова культура є одним із головних чинників демократизації суспільства, що характеризує поведінку людини з огляду на рівень і зміст її правового виховання, соціальної активності, юридичної підготовки та загальноосвітнього рівня.

Список використаних джерел

1. Машуков Л. Г. Правовая культура как фактор формирования и развития социалистического образа жизни. *Научный коммунизм: вопросы теории и практики: сб. ст.* Москва, 1983. С. 23–28.
2. Лук'янчиков О.М., Новіков Д.О., Карелов Д.О., Машика В.Т. Правознавство. Видавництво “Ранок”, 2018. С. 156-159.
3. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності: монографія / за заг. ред. проф. Бошицького Ю.Л.; Київський університет права НАН України. Київ: Кондор-Видавництво, 2012. 328 с
4. Дьоміна О.С. Формування правової культури студентської молоді в умовах сучасного українського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2007. с. 9.
5. Макарова О.В., Крилова Ю.І. Проблеми формування правової культури в українському суспільстві. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія «Економіка і право»*. 2015. Вип. 30. С.97-99.
6. Сербін Р.А. Правова культура – важливий фактор розбудови правової держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2003. с. 8.
7. Шарвара І. Правова свідомість та правова культура в Україні: проблеми їх формування. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2015. № 7. с. 7.